

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2022. gada 3. martā*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa – Direktīva 2008/115/EK – Kopīgi standarti un procedūras dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi – 6. panta 1. punkts un 8. panta 1. punkts – Valsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēts nelikumīgas uzturēšanās gadījumā piemērot naudas sodu un pienākumu atstāt valsts teritoriju – Iespēja legalizēt uzturēšanos noteiktā termiņā – 7. panta 1. un 2. punkts – Laikposms brīvprātīgai izceļošanai

Lietā C-409/20

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Juzgado de lo Contencioso-Administrativo nº 1 de Pontevedra* (Pontebedras Administratīvā tiesa Nr. 1, Spānija) iesniedza ar 2020. gada 20. augusta lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2020. gada 2. septembrī, tiesvedībā

UN

pret

Subdelegación del Gobierno en Pontevedra,

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētāja K. Jirimēe [*K. Jürimäe*], tiesneši N. Jēskinens [*N. Jääskinen*], M. Safjans [*M. Safjan*] (referents), N. Pisarra [*N. Piçarra*] un M. Gavalecs [*M. Gavalec*],

ģenerālvokāts: N. Emiliu [*N. Emiliou*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- UN vārdā – *E. M. Tomé Torres, A. de Ceballos Cabrillo un J. L. Rodríguez Candela, abogados,*
- Spānijas valdības vārdā – *J. Rodríguez de la Rúa Puig un L. Aguilera Ruiz, pārstāvji,*
- Eiropas Komisijas vārdā – *C. Cattabriga un I. Galindo Martín, pārstāves,*

* Tiesvedības valoda – spāņu.

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklauššanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/115/EK (2008. gada 16. decembris) par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi (OV 2008, L 348, 98. lpp.), 4. panta 3. punktu, 6. panta 1. un 5. punktu un 7. panta 1. punktu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp UN *Subdelegación del Gobierno en Pontevedra* (Spānijas valdības apakšpārstāvniecība Pontebedras provincē, Spānija) par UN nelikumīgu uzturēšanos Spānijas teritorijā.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīvas 2008/115 2., 4., 6. un 10. apsvērumā ir noteikts:
  - “(2) Briseles Eiropadome 2004. gada 4. un 5. novembrī aicināja izstrādāt ar kopīgiem standartiem pamatotu efektīvu izraidīšanas un atgriešanas politiku, lai person[u] atgriešana notiktu humānā veidā un pilnībā ievērojot viņu cilvēktiesības [pamattiesības] un cieņas neaizskaramību.
[..]
  - (4) Ir jānosaka skaidri, pārskatāmi un taisnīgi noteikumi, kas paredzēti efektīvai atgriešanas politikai kā labi pārvaldītas migrācijas politikas būtiskam elementam.
[..]
  - (6) [..] Saskaņā ar ES tiesību aktu pamatprincipiem lēmumi atbilstīgi šai direktīvai būtu jāpieņem, katru gadījumu izskatot atsevišķi un pamatojoties uz objektīviem kritērijiem, norādot, ka būtu jāņem vērā ne tikai tie apsvērumi, kas saistīti ar nelegālu uzturēšanos. [..]
[..]
  - (10) Piespiedu izraidīšanas vietā priekšroka dodama brīvprātīgas atgriešanās iespējai, un būtu jāpiešķir laiks brīvprātīgai izceļošanai, ja nav pamata uzskatīt, ka tas varētu negatīvi ietekmēt atpakaļnosūtīšanas procedūras mērķi. Dalībvalstīm vajadzētu pagarināt brīvprātīgai izceļošanai paredzēto laiku, ņemot vērā konkrēta gadījuma īpašos apstākļus. [..]”

4 Šīs direktīvas 1. pantā “Priekšmets” ir paredzēts:

“Šajā direktīvā ir noteikti kopēji standarti un procedūras, kas dalībvalstīs ir jāpiemēro attiecībā uz nelikumīgi uzturošos trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, ievērojot pamattiesības kā galvenos Kopienas tiesību, kā arī starptautisko tiesību principus, tostarp pienākumu nodrošināt bēgļu aizsardzību un cilvēktiesības.”

5 Minētās direktīvas 3. pantā “Definīcijas” ir noteikts:

“Šajā direktīvā piemēro turpmāk minētās definīcijas:

[..]

4) “atgriešanas lēmums” ir administratīvs vai tiesas lēmums vai akts, kurā norādīts vai konstatēts, ka trešās valsts valstspiederīgā uzturēšanās ir nelikumīga, un noteikts vai konstatēts atgriešanās pienākums;

5) “izraidīšana” ir atgriešanās pienākuma izpilde piespiedu kārtā, proti, fiziska izvešana no dalībvalsts;

[..]

8) “brīvprātīga izceļošana” ir atgriešanās pienākuma izpilde laikposmā, kas šim mērķim paredzēts atgriešanas lēmumā;

[..].”

6 Šīs pašas direktīvas 4. panta “Labvēlīgāki nosacījumi” 3. punktā ir noteikts:

“Šī direktīva neierobežo dalībvalstu tiesības pieņemt vai saglabāt noteikumus, kas ir labvēlīgāki personām, uz kurām tie attiecas, ar nosacījumu, ka šādi noteikumi atbilst šai direktīvai.”

7 Saskaņā ar Direktīvas 2008/115 6. pantu “Atgriešanas lēmums”:

“1. Neskarot šā panta 2. līdz 5. punktā minētos izņēmumus, dalībvalstīs pieņem atgriešanas lēmumu par ikvienu trešās valsts valstspiederīgo, kurš nelikumīgi uzturas to teritorijā.

2. Trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri nelikumīgi uzturas kādas dalībvalsts teritorijā un kuriem ir derīga citas dalībvalsts izsniegta uzturēšanās atļauja vai cita atļauja, kas sniedz tiem tiesības tur uzturēties, lūdz nekavējoties doties uz šīs dalībvalsts teritoriju. Ja minētais trešās valsts valstspiederīgais nepilda šo lūgumu vai ja trešās valsts valstspiederīgā nekavējoša izceļošana ir vajadzīga sabiedriskās kārtības vai valsts drošības nodrošināšanai, piemēro 1. punktu.

3. Dalībvalstīs var atturēties pieņemt atgriešanas lēmumu par trešās valsts valstspiederīgo, kurš nelikumīgi uzturas tās teritorijā, ja attiecīgo trešās valsts valstspiederīgo uzņem atpakaļ cita dalībvalsts, ievērojot divpusējus nolīgumus vai vienošanās, kas ir spēkā dienā, kad stājas spēkā šī direktīva. Šajā gadījumā dalībvalsts, kura ir uzņēmusi atpakaļ attiecīgo trešās valsts valstspiederīgo, piemēro 1. punktu.

4. Dalībvalstīs var katrā laikā pieņemt lēmumu piešķirt atsevišķu uzturēšanās atļauju vai citu atļauju, kas dod tiesības uzturēties trešās valsts valstspiederīgajam, kurš nelikumīgi uzturas to

teritorijā, ar līdzjūtību saistītu iemeslu, humānu vai citu iemeslu dēļ. Šādā gadījumā atgriešanas lēmumu nepieņem. Ja atgriešanas lēmums jau ir pieņemts, to atceļ vai atliek uz uzturēšanās atļaujas vai citu likumīgas uzturēšanās tiesību derīguma laiku.

5. Ja attiecībā uz trešās valsts valstspiederīgo, kurš nelikumīgi uzturas dalībvalsts teritorijā, ir uzsākta procedūra viņa uzturēšanās atļaujas vai citas atļaujas atjaunošanai, kas dod tiesības uzturēties, attiecīgā dalībvalsts [..] var nepieņemt atgriešanas lēmumu, līdz uzsāktā procedūra ir pabeigta.

[..]”

8 Šīs direktīvas 7. panta “Brīvprātīga izceļošana” 1., 2. un 4. punktā ir noteikts:

“1. Atgriešanas lēmumā brīvprātīgai izceļošanai nosaka pienācīgu laika posmu no septiņām dienām līdz trīsdesmit dienām, neskarot 2. un 4. punktā minētos izņēmumus. [..]

[..]

2. Dalībvalstis vajadzības gadījumā pagarina brīvprātīgai izceļošanai noteikto laika posmu uz piemērotu laiku, ņemot vērā konkrētā gadījuma īpašos apstākļus, piemēram, uzturēšanās ilgumu, to, vai ir bērni, kuri apmeklē skolu, vai citi ģimenes locekļi un sociālās saites.

[..]

4. Ja pastāv bēgšanas iespējamība vai ja likumīgas uzturēšanās pieteikums ir atzīts par nepārprotami nepamatotu vai tā pamatā ir krāpšana, vai arī ja attiecīgā persona apdraud sabiedrības kārtību, drošību vai valsts drošību, dalībvalstis var nenoteikt laika posmu brīvprātīgai izceļošanai vai var noteikt laika posmu, kas ir īsāks par septiņām dienām.”

9 Minētās direktīvas 8. panta “Atgriešana” 1. punktā ir paredzēts:

“Dalībvalstis veic visus vajadzīgos pasākumus, lai izpildītu atgriešanas lēmumu, ja saskaņā ar 7. panta 4. punktu nav noteikts laika posms brīvprātīgai izceļošanai vai ja atgriešanās pienākums nav izpildīts laika posmā, kas saskaņā ar 7. pantu noteikts brīvprātīgai izceļošanai.”

Spānijas tiesību akti

Likums par ārvalstniekiem

10 2000. gada 11. janvāra *Ley Orgánica 4/2000, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social* (Konstitutīvais likums 4/2000 par ārvalstnieku tiesībām un brīvībām Spānijā un viņu sociālo integrāciju; 2000. gada 12. janvāra *BOE* Nr. 10, 1139. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar 2009. gada 11. decembra *Ley Orgánica 2/2009* (Konstitutīvais likums 2/2009; 2009. gada 12. decembra *BOE* Nr. 299, 104986. lpp.) (turpmāk tekstā – “Likums par ārvalstniekiem”) 28. panta 3. punkta c) apakšpunktā ir noteikts, ka ārvalstniekam Spānijas teritorija ir jāpamet, ja pārvaldes iestāde ir noraidījusi tā pieteikumu ļaut turpināt uzturēties šajā teritorijā vai ja tam nav atļaujas uzturēties Spānijā.

- 11 Likuma par ārvalstniekiem 53. panta 1. punkta a) apakšpunktā kā “smags” pārkāpums ir definēta “nelikumīga uzturēšanās Spānijas teritorijā, jo persona nav saņēmusi uzturēšanās tiesību pagarinājumu vai uzturēšanās atļauju vai arī attiecīgās atļaujas derīguma termiņš ir beidzies vairāk nekā pirms trim mēnešiem un šī persona likumā paredzētajā termiņā nav lūgusi termiņu pagarināt”.
- 12 Saskaņā ar šī likuma 55. panta 1. punkta b) apakšpunktu sods par smagu pārkāpumu ir naudas sods apmērā no 501 līdz 10 000 EUR.
- 13 Saskaņā ar minētā likuma 57. pantu:

“1. Ja pārkāpumu ir izdarījis ārvalstnieks, kura rīcība tiek klasificēta kā “sevišķi smags” vai “smags” pārkāpums šī konstitutīvā likuma 53. panta 1. punkta a), b), c), d) un f) apakšpunkta izpratnē, pēc attiecīgā administratīvā procesa pabeigšanas un ar pamatotu lēmumu, kurā atbilstoši samērīguma principam ir izvērtēti fakti, kas veido pārkāpumu, naudas soda vietā var piemērot izraidīšanu no Spānijas teritorijas.

[..]

3. Sods izraidīšanas veidā un naudas sods nekādā gadījumā nav piemērojami kopā.

[..]”

- 14 Šī paša likuma 63. panta par “prioritāro procedūru” 7. punktā ir paredzēts:

“Izraidīšanas rīkojuma izpilde šajā pantā paredzētajos gadījumos notiek nekavējoties.”

- 15 Likuma par ārvalstniekiem 63.*bis* panta 2. punktā ir noteikts:

“Lēmumā par izraidīšanas pasākuma noteikšanu, kas ir pieņemts parastajā procedūrā, ir jāietver termiņš, kurā attiecīgā persona lēmumu var izpildīt labprātīgi, izceļojot no valsts teritorijas. Šī termiņa ilgums ir no septiņām līdz trīsdesmit dienām, un tas sākas no brīža, kad minētais lēmums ir paziņots. Izraidīšanas rīkojuma labprātīgas izpildes termiņu var pagarināt uz samērīgu laiku, ņemot vērā katra konkrētā gadījuma apstākļus, piemēram, uzturēšanās ilgumu, to, vai aizgādnībā ir bērni, kuri apmeklē skolu, vai ir citas ģimenes un sociālās saites.”

Karaļa dekrēts 240/2007

- 16 Ar 2007. gada 16. februāra *Real Decreto 240/2007, sobre entrada, libre circulación y residencia en España de ciudadanos de los Estados miembros de la Unión Europea y de otros Estados parte en el Acuerdo sobre el Espacio Económico Europeo* (Karaļa dekrēts 240/2007 par Eiropas Savienības dalībvalstu un citu Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu līgumslēdzēju valstu pilsoņu ieceļošanu, brīvu pārvietošanos un uzturēšanos Spānijā; 2007. gada 28. februāra *BOE* Nr. 51, 8558. lpp.) Spānijas tiesībās tiek transponēta Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/38/EK (2004. gada 29. aprīlis) par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV 2004, L 158, 77. lpp.).

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 17 2017. gada 9. maijā UN, Kolumbijas valstspiederīgā, Madrides-Barahasas (Spānija) lidostā kā tūriste Spānijas teritorijā likumīgi ieceļoja ar sava dēla, pilngadīga Spānijas pilsoņa, kas dzīvo Pontebedrā (Spānija), apliecinājumu par privātu izmitināšanu.
- 18 Tā kā UN likumīgā uzturēšanās nedrīkstēja pārsniegt 90 dienas, viņai bija jāatstāj Eiropas Savienības teritorija līdz šī termiņa beigām. Tomēr pēc minētā termiņa beigām viņa palika Spānijā un reģistrējās Pontebedras iedzīvotāju reģistrā, kā dzīvesvietas adresi norādot sava dēla dzīvesvietu.
- 19 2019. gada 13. februārī *Ministerio del Interior* (Iekšlietu ministrija, Spānija) pret UN sāka Likuma par ārvalstniekiem 63.bis pantā paredzēto sankciju procedūru, pamatojoties uz to, ka viņai nav uzturēšanās atļaujas Spānijā.
- 20 2019. gada martā UN saskaņā ar Karaļa dekrētu 240/2007 iesniedza *oficina de extranjería de Pontevedra* (Pontebedras Ārvalstnieku birojs, Spānija) pieteikumu izsniegt Savienības pilsoņa ģimenes locekļa uzturēšanās atļauju ģimenes atkalapvienošanās nolūkā ar viņas dēlu, Spānijas pilsoni.
- 21 Tajā pašā laikā UN sniedza savus apsvērumus uzklauššanā, kas tika nodrošināta Iekšlietu ministrijas uzsāktajā soda piemērošanas procedūrā. Viņa tajā paskaidroja, ka ar ģimenes saiknēm ir iesakņojusies Spānijā, ka Kolumbijā, viņas izcelsmes valstī, viņai vairs nav ne ģimenes, ne iztikas līdzekļu un ka viņai nav ne sodāmības, ne arī viņa ir tikusi agrāk aizturēta. UN atsaucās arī uz humāniem apsvērumiem, kas saistīti ar ģimenes aizsardzību, kā arī uz samērīguma principa pārkāpumu.
- 22 2019. gada 30. aprīlī Pontebedras Ārvalstnieku biroja direktors pieņēma lēmumu, ar kuru tika noraidīts UN pieteikums par uzturēšanās atļaujas izsniegšanu, pamatojoties uz to, ka viņa neesot pierādījusi, ka viņas dēls būtu bijis viņas apgādnieks viņas izcelsmes valstī, un viņai arī nebija privātas veselības apdrošināšanas Spānijā.
- 23 UN apstrīdēja šo 2019. gada 30. aprīļa lēmumu *Juzgado de lo Contencioso-Administrativo nº 2 de Pontevedra* (Pontebedras Administratīvā tiesa Nr. 2, Spānija), un saskaņā ar Tiesas rīcībā esošo informāciju šī tiesvedība nav pabeigta.
- 24 2019. gada 8. maijā *Subdelegada del Gobierno en Pontevedra* (Spānijas valdības apakšpārstāvniecība Pontebedras provincē, Spānija) vienlaikus ar 2019. gada 30. aprīļa lēmumu pieņēma lēmumu, ar kuru tika konstatēts, ka UN uzturas nelikumīgi, proti, bez uzturēšanās atļaujas vai vīzas, un piemēroja viņai sodu, kas izpaužas kā viņas izraidīšana no Spānijas teritorijas, aizliedzot ieceļošanu trīs gadus. Šī lēmuma pamatojumā šī iestāde konstatēja, ka UN ir izdarījusi smagu Likuma par ārvalstniekiem 53. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzēto pārkāpumu un ka uz viņu neattiecas gadījumi, kam piemērojamas patvēruma tiesības.
- 25 2019. gada 31. oktobrī UN cēla *Juzgado de lo Contencioso-Administrativo nº 1 de Pontevedra* (Pontebedras Administratīvā tiesa Nr. 1, Spānija), kas ir iesniedzējtiesa šajā lietā, prasību atcelt šo lēmumu vai – pakārtoti – aizstāt izraidīšanas sodu ar finansiālu sankciju, proti, naudas sodu. UN arī lūdza uz laiku apturēt šī izraidīšanas soda izpildi, un iesniedzējtiesa ar 2019. gada 19. decembra rīkojumu apmierināja šo lūgumu.

- 26 Iesniedzējtiesa konstatē, ka, lai gan Likuma par ārvalstniekiem 57. pantā ir aizliegts trešās valsts valstspiederīgajam, kurš nelikumīgi uzturas Spānijas teritorijā, vienlaikus piemērot naudas sodu un izraidīšanas sodu, šis likums šos divus sodus šādam valstspiederīgajam ļauj piemērot secīgi.
- 27 Katrā ziņā naudas soda uzlikšana neatbrīvotu attiecīgo trešās valsts valstspiederīgo no pienākuma atstāt Spānijas teritoriju saskaņā ar Likuma par ārvalstniekiem 28. panta 3. punkta c) apakšpunktu, ja viņš nebūtu saņēmis vajadzīgo vīzu vai uzturēšanās atļauju. Ja attiecīgais trešās valsts valstspiederīgais savu situāciju saprātīgā termiņā nelegalizē, pret viņu varētu tikt uzsākta jauna soda procedūra, kas noslēgtos ar piespiedu izraidīšanu. Saskaņā ar Spānijas judikatūru tas, ka trešās valsts valstspiederīgajam, kura uzturēšanās Spānijā ir nelikumīga, ir ticis piemērots naudas sods, tiek uzskatīts par atbildību pastiprinošu apstākli šī likuma izpratnē.
- 28 Protams, 2015. gada 23. aprīļa spriedumā *Zaizoune* (C-38/14, EU:C:2015:260) Tiesa esot nospriedusi, ka Direktīva 2008/115 ir jāinterpretē tādējādi, ka tai ir pretrunā tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēts, ka trešās valsts valstspiederīgā nelikumīgas uzturēšanās šīs valsts teritorijā gadījumā atkarībā no apstākļiem piemēro vai nu naudas sodu, vai izraidīšanu, šiem pasākumiem esot savstarpēji izslēdzošiem.
- 29 Tomēr Spānijas tiesiskā regulējuma interpretācija, ko iesniedzējtiesa sniegusi lietā, kurā tika taisīts minētais spriedums, atšķiras no tās, ko iesniedzējtiesa ir sniegusi pamatlietā. Proti, pamatlietā aplūkotajā Spānijas tiesiskajā regulējumā paredzētais naudas sods atbilstot brīdinājumam brīvprātīgi atstāt Spānijas teritoriju noteiktā laikposmā. Gadījumā, ja attiecīgais trešās valsts valstspiederīgais līdz minētā laikposma beigām brīvprātīgi neatstātu šo teritoriju, tiktu noteikts obligāts izraidīšanas pasākums, ja šis valstspiederīgais savu situāciju nelegalizē. Tādējādi naudas sods, kas paredzēts pamatlietā aplūkotajā Spānijas tiesiskajā regulējumā, pats par sevi nevar ne legalizēt šī valstspiederīgā situāciju, ne arī novērst viņa vēlāku izraidīšanu.
- 30 Turklāt trešās valsts valstspiederīgā situāciju, par kuru tika pasludināts 2015. gada 23. aprīļa spriedums *Zaizoune* (C-38/14, EU:C:2015:260), raksturo atbildību pastiprinoša apstākļa esamība, proti, iepriekšējs brīvības atņemšanas sods uz diviem gadiem un sešiem mēnešiem par narkotiku tirdzniecību. Savukārt pamatlietā neesot neviena atbildību pastiprinoša apstākļa, jo UN neesot agrākas kriminālsodāmības, viņai ir dokumenti un viņa ir likumīgi ieceļojusi Spānijā. Turklāt UN potenciāli varētu legalizēt savu uzturēšanos Spānijā, it īpaši, balstoties uz savām ģimenes saitēm.
- 31 Šādos apstākļos *Juzgado de lo Contencioso-Administrativo nº 1 de Pontevedra* (Pontebedras Administratīvā tiesa Nr. 1, Spānija) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai [...] Direktīva 2008/115 [...] (4. panta 3. punkts, 6. panta 1. un 5. punkts un 7. panta 1. punkts) ir jāinterpretē tādējādi, ka tai pretrunā ir valsts tiesiskais regulējums [...], ar ko par ārvalstnieku nelikumīgu uzturēšanos – atbildību pastiprinošu apstākļu neesamības gadījumā – vispirms piemēro naudas sodu, vienlaikus nosakot prasību brīvprātīgi atgriezties izcelsmes valstī, un vēlāk, ja ārvalstnieks nenokārto savu stāvokli, ne arī brīvprātīgi atgriežas savā valstī, viņam piemēro sodu izraidīšanas veidā?
- 2) Vai ar Eiropas Savienības Tiesas judikatūru attiecībā uz direktīvu tiesās iedarbības robežām ir saderīga tāda tās 2015. gada 23. aprīļa sprieduma *Zaizoune* (C-38/14, EU:C:2015:260) interpretācija, saskaņā ar kuru Spānijas pārvaldes iestādes un tiesas var tieši piemērot Direktīvu 2008/115 [...] par sliktu privātpersonai, neņemot vērā labvēlīgākus spēkā esošos valsts tiesību aktus sodu jomā un tādējādi nosakot šai personai smagāku sodu un, iespējams,

neievērojot kriminālsodu tiesiskuma principu, vai arī – gluži pretēji – tām ir jāturpina piemērot privātpersonai labvēlīgākas valsts tiesības, kamēr tās nav grozītas vai atceltas, veicot attiecīgo tiesību aktu pārskatīšanu?”

Tiesvedība Tiesā

- 32 Ar 2020. gada 15. oktobra vēstuli Tiesas kanceleja nosūtīja iesniedzējtiesai 2020. gada 8. oktobra spriedumu *Subdelegación del Gobierno en Toledo* (sprieduma *Zaizoune* sekas) (C-568/19, EU:C:2020:807), aicinot to norādīt, vai, ņemot vērā šo spriedumu, tā plāno paturēt spēkā savu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu un it īpaši otro jautājumu.
- 33 Ar 2020. gada 2. novembra lēmumu, kas Tiesā reģistrēts 2020. gada 19. novembrī, iesniedzējtiesa atsauc otro jautājumu, atstājot spēkā pirmo jautājumu.

Par prejudiciālo jautājumu

- 34 Ar uzdoto jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīva 2008/115 ir jāinterpretē tādējādi, ka tai ir pretrunā tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums, ar kuru par trešās valsts valstspiederīgā nelikumīgu uzturēšanos šīs dalībvalsts teritorijā, nepastāvot atbildību pastiprinošiem apstākļiem, ir paredzēts sods, vispirms kā naudas sods kopā ar pienākumu atstāt minētās dalībvalsts teritoriju noteiktā termiņā, ja vien pirms šī termiņa beigām minētā valstspiederīgā uzturēšanās netiek legalizēta, un pēc tam – ja minētā valstspiederīgā situācija nav tikusi legalizēta – kā lēmums par šīs personas obligātu izraidīšanu.
- 35 Vispirms ir jānorāda, ka iesniedzējtiesa uzdod Tiesai jautājumu lietā par to pašu valsts tiesisko regulējumu, par kuru ir runa lietā, kurā tika pasludināts 2015. gada 23. aprīļa spriedums *Zaizoune* (C-38/14, EU:C:2015:260). Minētā sprieduma 29. punktā ir atzīts, ka no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka trešo valstu valstspiederīgo nelikumīga uzturēšanās Spānijas teritorijā, piemērojot attiecīgo tiesisko regulējumu, var tikt sodīta tikai ar naudas sodu, ko nevar piemērot vienlaikus ar izraidīšanu no valsts teritorijas, jo šo pēdējo pasākumu piemēro tikai tad, ja lietā ir atbildību pastiprinoši papildu apstākļi.
- 36 Iesniedzējtiesa norāda, ka šajā pašā valsts tiesiskajā regulējumā, protams, ir aizliegts trešās valsts valstspiederīgajam, kurš nelikumīgi uzturas valsts teritorijā, vienlaikus piemērot naudas sodu un izraidīšanas sodu, taču šos divus sodus šādam valstspiederīgajam ļauj piemērot secīgi. Tādējādi šāda naudas soda piemērošanas sekas būtu tādas, ka attiecīgajam trešās valsts valstspiederīgajam, kuram nav atbildību pastiprinošu apstākļu, noteiktā termiņā būtu jāatstāj Spānijas teritorija, ja vien pirms šī termiņa beigām šī valstspiederīgā uzturēšanos valsts iestāde nelegalizē. Turklāt šī naudas soda uzlikšanai, ja minētais valstspiederīgais savu uzturēšanos nav legalizējis, sekotu lēmums par viņa piespiedu izraidīšanu.
- 37 Šajā ziņā ir svarīgi atgādināt, ka atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai Tiesai saistībā ar tiesisko sadarbību, kura ieviesta ar LESD 267. pantu, nav jāpārbauda vai jāapšaubā valsts tiesas veiktās valsts tiesību interpretācijas, kas ir vienīgi šīs tiesas kompetencē, pareizība. Tāpat gadījumā, kad valsts tiesa ir vērsusies Tiesā ar prejudiciāliem jautājumiem, Tiesai ir jāievēro minētās tiesas sniegtā valsts tiesību interpretācija (spriedumi, 2009. gada 27. oktobris, *ČEZ*, C-115/08, EU:C:2009:660, 57. punkts, un 2019. gada 16. oktobris, *Glencore Agriculture Hungary*, C-189/18, EU:C:2019:861, 29. punkts).

- 38 Līdz ar to uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, pamatojoties uz iesniedzējtiesas premisu, saskaņā ar kuru pamatlietā aplūkots tiesiskais regulējums ļauj, nepastāvot atbildību pastiprinošiem apstākļiem, trešās valsts valstspiederīgo sodīt par nelikumīgu uzturēšanos valsts teritorijā, uzliekot naudas sodu kopā ar atgriešanās pienākumu un – secīgi – izraidīšanas pasākumu.
- 39 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Direktīvas 2008/115 mērķis, kā tas izriet no tās 2. un 4. apsvēruma, ir ieviest efektīvu izraidīšanas un atgriešanas politiku. Saskaņā ar tās 1. pantu ar šo direktīvu ir noteikti “kopēji standarti un procedūras”, kas dalībvalstīs ir jāpiemēro attiecībā uz nelikumīgi uzturošos trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu (spriedums, 2015. gada 23. aprīlis, *Zaizoune*, C-38/14, EU:C:2015:260, 30. punkts).
- 40 Direktīva 2008/115 attiecas tikai uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi, un tādējādi tās mērķis nav pilnībā saskaņot valsts tiesību normas par ārvalstnieku uzturēšanos. Tālab šai direktīvai nav pretrunā tas, ka dalībvalsts tiesībās nelikumīga uzturēšanās tiek kvalificēta kā noziedzīgs nodarījums un ir paredzēti naudas sodi, lai atturētu un sodītu par šādiem nodarījumiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 6. decembris, *Sagor*, C-430/11, EU:C:2012:777, 31. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 41 Tomēr Direktīvā 2008/115 ir precīzi noteikta procedūra, kas katrai dalībvalstij ir jāpiemēro attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kuri dalībvalstī uzturas nelikumīgi, un tajā ir noteikta šīs procedūras dažādo posmu norises kārtība (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2011. gada 28. aprīlis, *El Dridi*, C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, 34. punkts).
- 42 Tā minētās direktīvas 6. panta 1. punktā galvenokārt ir paredzēts principiāls dalībvalstu pienākums pieņemt atgriešanas lēmumu par ikvienu trešās valsts valstspiederīgo, kurš nelikumīgi uzturas to teritorijā (spriedums, 2015. gada 23. aprīlis, *Zaizoune*, C-38/14, EU:C:2015:260, 31. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 43 Tiklīdz ir konstatēts, ka uzturēšanās ir nelikumīga, kompetentajām valsts iestādēm – saskaņā ar šo pantu un neskarot šī paša panta 2.–5. punktā paredzētos izņēmumus – ir jāpieņem atgriešanas lēmums (spriedums, 2015. gada 23. aprīlis, *Zaizoune*, C-38/14, EU:C:2015:260, 32. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 44 Turklāt ir jāatgādina, ka, tiklīdz ir pieņemts atgriešanas lēmums attiecībā uz trešās valsts valstspiederīgo, tomēr šī persona nav izpildījusi savu atgriešanās pienākumu neatkarīgi no tā, vai tas būtu termiņā, kas noteikts, lai atgrieztos brīvprātīgi, vai tad, ja šajā ziņā nav noteikts termiņš, Direktīvas 2008/115 8. panta 1. punktā dalībvalstīm ir uzlikts pienākums – ar mērķi nodrošināt atgriešanas procedūru efektivitāti – veikt visus pasākumus, kas ir vajadzīgi, lai īstenotu ieinteresētās personas izraidīšanu, proti, saskaņā ar šīs direktīvas 3. panta 5. punktu – fizisku ieinteresētās personas izvešanu no minētās dalībvalsts (spriedums, 2015. gada 23. aprīlis, *Zaizoune*, C-38/14, EU:C:2015:260, 33. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 45 Turklāt, kā izriet gan no dalībvalstu lojalitātes pienākuma, gan tostarp no Direktīvas 2008/115 4. apsvērumā minētajām efektivitātes prasībām, šīs direktīvas 8. pantā dalībvalstīm noteiktais pienākums šī panta 1. punktā paredzētajos gadījumos īstenot minētā valstspiederīgā izraidīšanu ir jāizpilda nekavējoties (spriedums, 2015. gada 23. aprīlis, *Zaizoune*, C-38/14, EU:C:2015:260, 34. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 46 Šajā gadījumā, kā izriet no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu, naudas soda uzlikšana trešās valsts valstspiederīgajam, kurš dalībvalstī uzturas nelikumīgi, nozīmē, ka šim valstspiederīgajam ir pienākums atstāt valsts teritoriju noteiktajā termiņā, ja vien pirms šī termiņa beigām minētā valstspiederīgā uzturēšanos valsts iestāde nelegalizē. Tikai tad, ja, beidzoties šim termiņam, šis valstspiederīgais nav nedz legalizējis savu situāciju, nedz brīvprātīgi izceļojis, kompetentā iestāde obligāti pieņem lēmumu par izraidīšanu.
- 47 Pirmkārt, lai gan saskaņā ar šī sprieduma 40. punktā atgādināto Direktīva 2008/115 pieļauj, ka dalībvalsts tiesībās nelikumīga uzturēšanās tiek kvalificēta kā noziedzīgs nodarījums un paredzēti sodi, lai atturētu un sodītu par šāda pārkāpuma izdarīšanu, šādi sodi nedrīkst apdraudēt šajā direktīvā paredzēto kopējo standartu un procedūru piemērošanu un tādējādi atņemt tai lietderīgo iedarbību (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 6. decembris, *Sagor*, C-430/11, EU:C:2012:777, 32. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 48 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Tiesa jau ir nospriedusi, ka naudas soda piemērošana pati par sevi nevar kavēt Direktīvā 2008/115 paredzēto atgriešanas procedūru, jo šis sods neliedz pieņemt un īstenot atgriešanas lēmumu, pilnībā ievērojot šīs direktīvas 6. un 8. pantā paredzētos nosacījumus (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 6. decembris, *Sagor*, C-430/11, EU:C:2012:777, 36. punkts).
- 49 Šajā gadījumā no piemērojamā valsts tiesiskā regulējuma izriet, ka trešās valsts valstspiederīgajam, kura uzturēšanās nelikumība ir konstatēta, piemērotais naudas sods noteikti ir saistīts ar pienākumu šim valstspiederīgajam atstāt valsts teritoriju noteiktajā termiņā.
- 50 Otrkārt, attiecībā uz atgriešanas lēmumā paredzētā pienākuma izpildi Tiesa ir nospriedusi, kā tas izriet no Direktīvas 2008/115 10. apsvēruma, ka, atskaitot izņēmumus, prioritāte ir jāpiešķir šī pienākuma brīvprātīgai izpildei (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 11. jūnijs, *Zh. un O.*, C-554/13, EU:C:2015:377, 44. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra) un izraidīšanai ir jābūt tikai galējam līdzeklim (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 17. decembris, *Komisija/Ungārija (Starptautiskās aizsardzības pieteikumu iesniedzēju uzņemšana)*, C-808/18, EU:C:2020:1029, 252. punkts).
- 51 Lai gan no Direktīvas 2008/115 3. panta 8. punktā ietvertās jēdziena “brīvprātīga izceļošana” definīcijas izriet, ka atgriešanas lēmumā noteiktais termiņš ir vērsts uz to, lai ļautu trešās valsts valstspiederīgajam, kurš dalībvalstī uzturas nelikumīgi, izpildīt viņam noteikto atgriešanās pienākumu, tomēr ir jākonstatē, ka neviena šīs direktīvas norma neliedz viņam visā šajā laikposmā mēģināt panākt savas uzturēšanās legalizāciju.
- 52 Tieši pretēji, Direktīvas 2008/115 6. panta 4. punktā ir paredzēts, ka dalībvalstis var jebkurā brīdī pieņemt lēmumu piešķirt atsevišķu uzturēšanās atļauju vai citu atļauju, kas dod tiesības uzturēties trešās valsts valstspiederīgajam, kurš nelikumīgi uzturas to teritorijā, ar līdzjūtību saistītu, humānu vai citu iemeslu dēļ. Ja atgriešanas lēmums jau ir pieņemts, to atceļ vai atliek uz uzturēšanās atļaujas vai citu likumīgas uzturēšanās tiesību derīguma laiku.
- 53 Attiecībā uz termiņu, kas attiecīgajai personai var tikt piešķirts atgriešanās pienākuma brīvprātīgai izpildei, Direktīvas 2008/115 7. panta 1. punktā ir noteikts, ka, neskarot šī panta 2. un 4. punktā paredzētos izņēmumus, atgriešanas lēmumā principā nosaka pienācīgu laikposmu brīvprātīgai izceļošanai no septiņām dienām līdz trīsdesmit dienām.

- 54 Šajā ziņā šīs direktīvas 7. panta 2. punktā ir precizēts, ka dalībvalstis vajadzības gadījumā pagarina brīvprātīgai izceļošanai noteikto laika posmu uz piemērotu laiku, ņemot vērā konkrētā gadījuma īpašos apstākļus, piemēram, uzturēšanās ilgumu, to, vai ir bērni, kuri apmeklē skolu, vai citi ģimenes locekļi un sociālās saites. Šajā tiesību normā šī dalībvalstīm sniegtā iespēja nav pakļauta nevienam īpašam nosacījumam.
- 55 Tādējādi pat gadījumā, ja trešās valsts valstspiederīgais, kurš dalībvalstī uzturas nelikumīgi, nav izpildījis atgriešanās pienākumu brīvprātīgai izceļošanai piešķirtajā termiņā, kas noteikts saskaņā ar Direktīvas 2008/115 7. panta 1. punktu, šī panta 2. punktā ir atļauts, ņemot vērā konkrētā gadījuma īpašos apstākļus, atlikt atgriešanās pienākuma izpildes izraidīšanas ceļā brīdi.
- 56 Līdz ar to, lai gan Direktīvā 2008/115 nav regulēta saikne starp trešās valsts valstspiederīgā iesniegtu uzturēšanās pieteikumu ģimenes atkalapvienošanās nolūkā un procedūru, kas attiecas uz atgriešanās vai izraidīšanas lēmuma pieņemšanu, no šī sprieduma 51. un 55. punktā minētajiem konstatējumiem tomēr izriet, ka šī direktīva ļauj dalībvalstij, ievērojot tās 7. panta 1. un 2. punktā noteiktos ierobežojumus, atlikt atgriešanās pienākuma izpildi attiecībā uz trešās valsts valstspiederīgo, ja tas, ņemot vērā savas situācijas īpašos apstākļus, cenšas legalizēt šo situāciju, balstoties citastarp uz ģimenes saitēm.
- 57 Turklāt šajā kontekstā ir jāatgādina, ka Direktīvas 2008/115 6. apsvērumā citastarp ir noteikts, ka saskaņā ar Savienības tiesību vispārējiem principiem lēmumi atbilstīgi šai direktīvai būtu jāpieņem, katru gadījumu izskatot atsevišķi un pamatojoties uz objektīviem kritērijiem, norādot, ka būtu jāņem vērā ne tikai tie apsvērumi, kas saistīti ar nelegālu uzturēšanos. It īpaši, kā Tiesa jau ir nospriedusi, visos ar šo direktīvu ieviestās atgriešanās procedūras posmos, tostarp atgriešanās lēmuma posmā, kurā attiecīgajai dalībvalstij jālemj par termiņa brīvprātīgai izceļošanai noteikšanu atbilstoši šīs pašas direktīvas 7. pantam, ir jānodrošina samērīguma principa ievērošana (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 11. jūnijs, Zh. un O., C-554/13, EU:C:2015:377, 49. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 58 Līdz ar to ir jākonstatē, ka Direktīvai 2008/115 pašai par sevi nav pretrunā tas, ka dalībvalsts, nepastāvot šīs direktīvas 7. panta 4. punktā paredzētajiem apstākļiem, kas pamato trešās valsts valstspiederīgā, kurš dalībvalstī uzturas nelikumīgi un uz kuru attiecas atgriešanās pienākums, tūlītēju izraidīšanu, var pagarināt šī valstspiederīgā brīvprātīgas izceļošanas termiņu līdz brīdim, kad tiek pabeigta viņa uzturēšanās legalizēšanas procedūra.
- 59 Šajā ziņā tomēr ir jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru valsts tiesiskais regulējums nevar kavēt Direktīvā 2008/115 paredzēto kopējo standartu un procedūru piemērošanu un tādējādi apdraudēt šīs direktīvas lietderīgo iedarbību, aizkavējot tādas personas atgriešanu, attiecībā uz kuru ir pieņemts atgriešanās lēmums (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 23. aprīlis, *Zaizoune*, C-38/14, EU:C:2015:260, 39. un 40. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).
- 60 Tādējādi, runājot par atgriešanās procedūru, kura sākas ar tāda naudas soda noteikšanu, kas papildināts ar atgriešanās pienākumu, un kurai seko – gadījumā, ja attiecīgais trešās valsts valstspiederīgais nepilda šo pienākumu šim nolūkam noteiktajā termiņā, – izraidīšana, ir svarīgi, lai šis termiņš nevarētu izraisīt kavēšanos, kas Direktīvai 2008/115 liegtu tās lietderīgo iedarbību.
- 61 Kā atgādināts šī sprieduma 45. punktā, direktīvas 8. pantā dalībvalstīm noteiktais pienākums veikt izraidīšanu ir jāizpilda pēc iespējas drīzāk.

- 62 It īpaši attiecīgajai dalībvalstij ir jānodrošina, lai jebkāda brīvprātīgai izceļošanai paredzētā laikposma pagarināšana saskaņā ar Direktīvas 2008/115 7. panta 2. punktu tiktu ierobežota līdz pienācīgam ilgumam un, kā izriet no šīs direktīvas 10. apsvēruma, ņemot vērā konkrētā gadījuma īpašos apstākļus.
- 63 Šajā gadījumā, neskarot pārbaudes, kas jāveic iesniedzējtiesai, no atbilstošā Spānijas tiesiskā regulējuma izriet, pirmkārt, ka trešās valsts valstspiederīgā, kurš dalībvalstī uzturas nelikumīgi, brīvprātīgas izceļošanas termiņš ir no septiņām dienām līdz trīsdesmit dienām un, otrkārt, ka šis termiņš var tikt pagarināts uz saprātīgu laikposmu, ņemot vērā lietas apstākļus, piemēram, uzturēšanās ilgumu, to, vai ir apgādājami bērni, kas apmeklē skolu, un citas ģimenes un sociālās saiknes. Ciktāl šāds pagarinājums tiek piešķirts, lai ņemtu vērā attiecīgā trešās valsts valstspiederīgā, kurš dalībvalstī uzturas nelikumīgi, centienus legalizēt viņa situāciju, ir svarīgi, lai šādi piešķirtais termiņš tiktu noteikts saskaņā ar iepriekšējā punktā minētajām prasībām.
- 64 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka Direktīva 2008/115, it īpaši tās 6. panta 1. punkts un 8. panta 1. punkts, lasot tos kopā ar šīs direktīvas 6. panta 4. punktu un 7. panta 1. un 2. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tai nav pretrunā tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums, kurā paredzēts sods par trešās valsts pilsoņa nelikumīgu uzturēšanos tās teritorijā, ja nav atbildību pastiprinošu apstākļu, vispirms – naudas sods kopā ar pienākumu noteiktā termiņā atstāt šīs dalībvalsts teritoriju, ja vien līdz minētā termiņa beigām šī valstspiederīgā uzturēšanās nav tikusi legalizēta, un pēc tam – ja šī valstspiederīgā uzturēšanās nav tikusi legalizēta – lēmums par viņa piespiedu izraidīšanu, ciktāl šis termiņš ir noteikts saskaņā ar minētās direktīvas 7. panta 1. un 2. punktā paredzētajām prasībām.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 65 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/115/EK (2008. gada 16. decembris) par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi, it īpaši tās 6. panta 1. punkts un 8. panta 1. punkts, lasot tos kopā ar šīs direktīvas 6. panta 4. punktu un 7. panta 1. un 2. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tai nav pretrunā tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums, kurā paredzēts sods par trešās valsts pilsoņa nelikumīgu uzturēšanos tās teritorijā, ja nav atbildību pastiprinošu apstākļu, vispirms – naudas sods kopā ar pienākumu noteiktā termiņā atstāt šīs dalībvalsts teritoriju, ja vien līdz minētā termiņa beigām šī valstspiederīgā uzturēšanās nav tikusi legalizēta, un pēc tam – ja šī valstspiederīgā uzturēšanās nav tikusi legalizēta – lēmums par viņa piespiedu izraidīšanu, ciktāl šis termiņš ir noteikts saskaņā ar minētās direktīvas 7. panta 1. un 2. punktā paredzētajām prasībām.

[Paraksti]